

H. H. Ewers

Alrúna

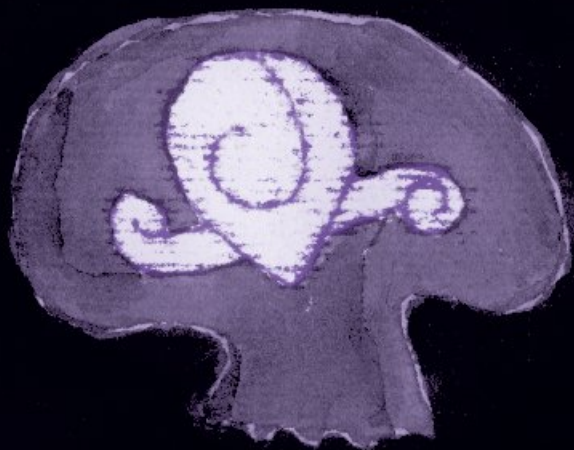
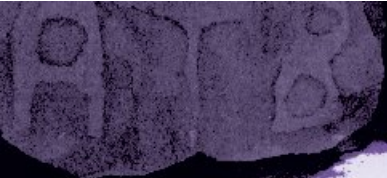
Příhody živoucí bytosti

VOLVOX GLOBATOR 2010

Alrúna
Příhody živoucí bytosti
H. H. Ewers
volvox globator 2010

Alrúna

Příhody živoucí bytosti

H. H. EWERS

Podle 48. vydání originálu
preložil Hugo Filla

Illustrations © Luboš Drtina, 2010

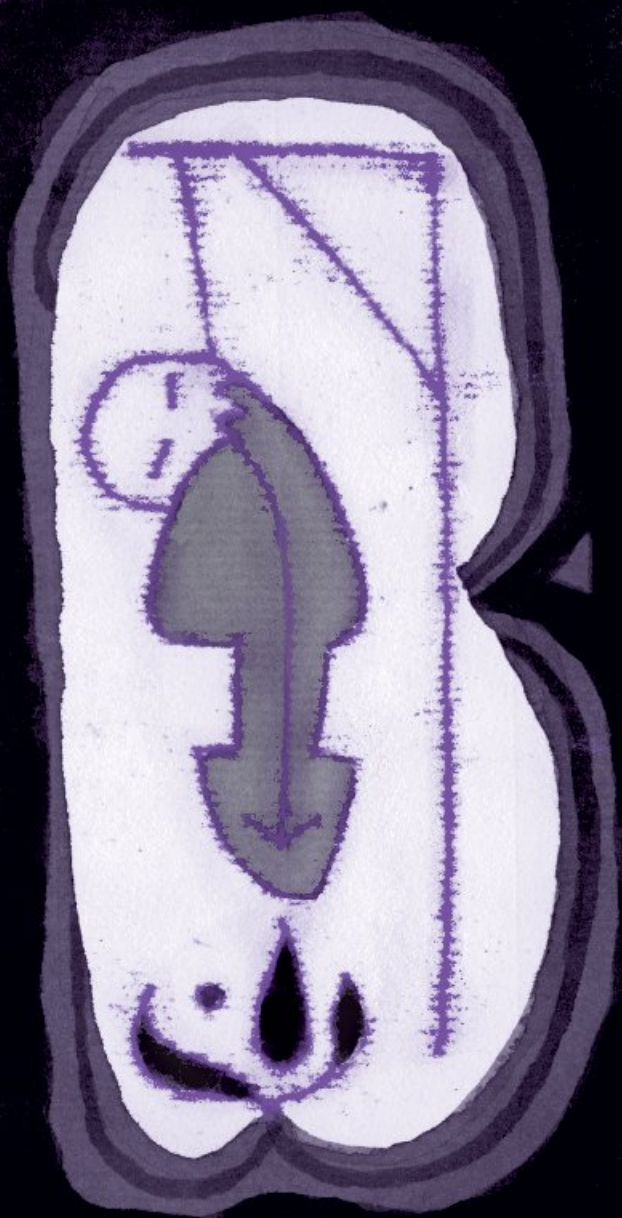
ISBN 978-80-7207-792-2

ISBN 978-80-7207-984-1 (pdf)

ISBN 978-80-7207-983-4 (epub)

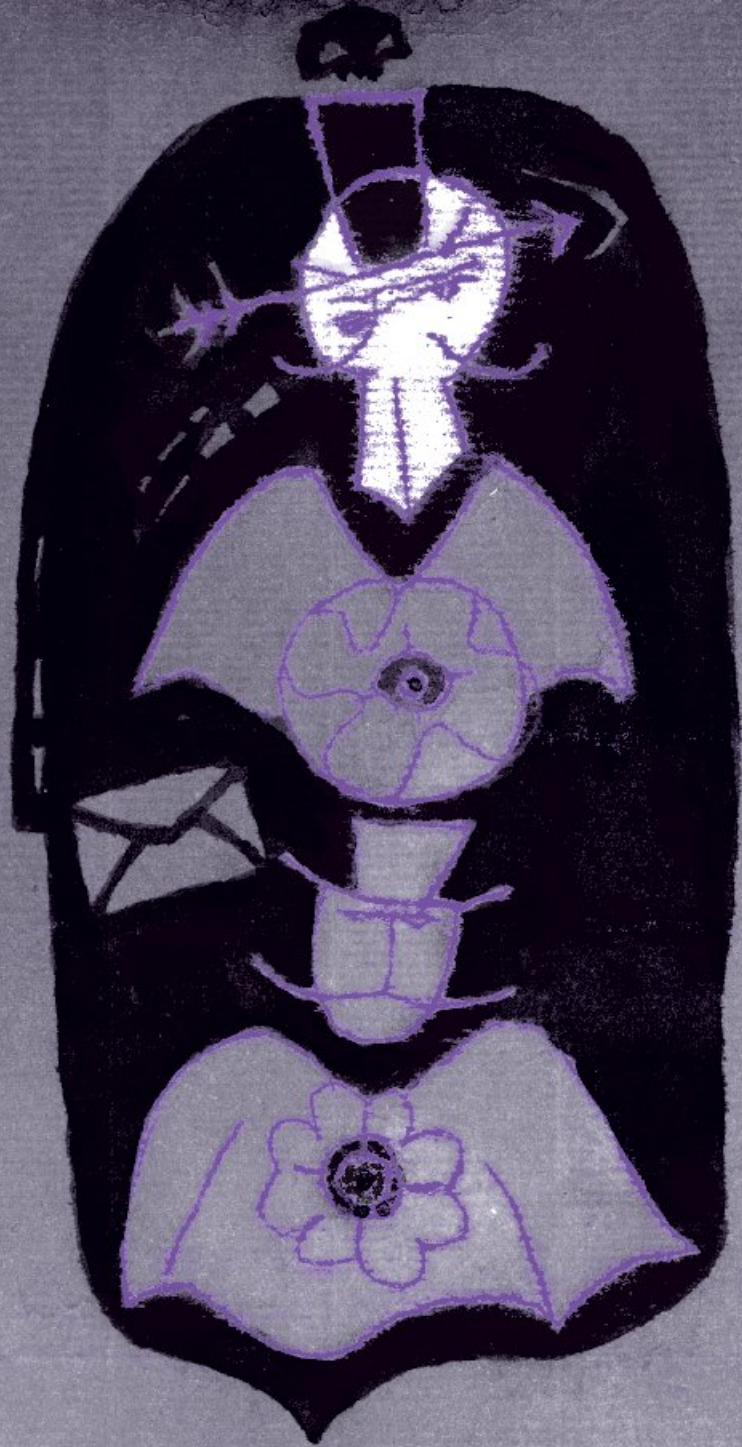

PŘEDMLUVA

Je vskutku málo autorů, o něž by se jevil takový čilý zájem a o něž by bylo tolik bojováno jako o Hannse Heinze Ewerse vedle Franka Wedekinda, Maxe Broda a Gustava Meyrinka! Toť moderní autoři, proti nimž ráda kritika vytáhne, pro nic, zbytečně na poplach, neboť je mravně pohoršena jejich díly, která se vymykají běžné morálce šosáků a pseudomoralistů, nechápajících donquijottiadu svých válečných tažení. Ewersovi rádi upírají „umělecké posvěcení“, jež u něho je nahrazeno „machou“ a současností.

Leč je třeba nebyti malicherným a nespravedlivým!

Je nutno pátrati po povaze lidské duše a po jejích sklonech, jíti hlouběji do minulosti a sledovati je až k jejich samým začátkům. Mohli bychom směle tvrdit, že lidský duch byl vždy senzacechtivým, že prahl po vzrušení nervů a že toužil vždy po něčem, čím by se opil. Fantazie všech věků snažila se vždy uspokojit tuto touhu, a třebaže senzace jednotlivých věků byly odchylné, zůstávaly v podstatě týmž: senzací. Kdo dovedl vzpružovati ducha lidu senzací, měl lid! – mohlo by se stát pravidlem.

Cím kněží všech náboženství lákali k sobě davy, ne-li právě senzací? Tajemnost, obřady, hudba, tanec, slavnost byla spolu s hrůzou hlavním činitelem, který k sobě vábil a lákal. Kult egyptské bohyně lásky Aserté pod rouškou náboženství popouštěl uzdu zběsilé smyslnosti v zemi pyramid, sfing a mumii. Veselé náboženství Hellenů a Římanů znalo slavnosti Bacchovy a Priapovy. Římské paní a dívky nosily obrovského Falla z citroníkového dřeva na Quirinal. Císař Nero zapálil Řím a mučil křesťany; lid toužil po zábavách v cirku. Křesťanství zavedlo procesí a mystiku náboženských úkonů. Duchu středověku dodávala vzrušení svatá Inkvizice: veřejné popravy byly týmž divadlem pro lid, jako je dnes kino. Všude, všude vidíme snahu ovládati dav senzací, jež má tisíce podob. Senzace, toť stohlavá hydra, která vybírá svou daň takřka vše-

mi smysly. Pompéznost královských dvorů stejně jako nádhera církevních výkonů měla v sobě vždy cosi senzačního, něco, co omračovalo a lákalo a co vzbuzovalo úctu či obdiv, nadšení či úděs; pálení čarodějnic bylo stejnou senzací jako chrámové obřady velikonoční, neboť vždy šlo v podstatě o jediné: o divadlo pro vzrušení nervů. Poslední století vymyslela nová dráždidla čivů, řekl bych intimnější a individuálnější; opium, hašiš, alkohol, tabák, kofein na jedné straně a na druhé straně dráždidla čistě duševní, jako jsou divadlo, literatura, malířství, film a sport. Spisovatel, který „kráčí s časem“, podává čtenářům de facto vždy určitou dávku dráždidla, více méně silnou, neboť hledí vyvolat v jeho duši určitý pocit, snaží se v něm vzbudit napětí, zájem, souhlas a odpor: spisovatel, který nemá tuto evokační schopnost, který neumí vzbuditi ve čtenáři určitý pocit, je špatný spisovatel. Či lze zváti dobrým spisovatelem toho, kdo zanechává čtenáře lhostejným ke svému dílu? Umělec tvoří s přesvědčením, že jeho dílo vzbudí rozruch, obdiv: je v něm tedy do jisté míry snaha býti senzačním. Ovšem, že každý si počíná jinak, dle svého individuálního názoru. Nedosáhl-li pak splnění požadavků, jež činil na své dílo, nezmohl je, tudíž jeho dílo je plané, zbytečné.

Umělec má právo zmocniti se všeho, co se mu naskýtá, a přetaviti to v umělecké dílo. „Špatnost“ nezáleží ve špatnosti samé, nýbrž v tom, jak se na ni dívá, a v úmyslu, s jakým se k ní staví. Baudelaire opěvoval každou zdechlinu, tedy věc zajisté nechutnou a odpornou – a způsob, jakým se zhostil tohoto úkolu, byl mistrný; vytvořil umělecké dílo. Zola líčí surové a hnusné scény, a přece jsou zpracovány tak, že v jeho popisu mizí vše, co uráží krasocit, neboť nezáleží na hezkosti slov, nýbrž na způsobu, jímž se vyřknou. Viděti nemravný úmysl mohou tu toliko ti, kdož jsou sami nemravní a zhovadilí, jedině spisovatel, který zúmyslně snaží se psáti nemravně, je nemravným. Pojem „mrvnosti“ a „nemrvnosti“ v umění je čirý nesmysl, neboť umění

je něco, co stojí mimo obecný život, jsouc samo tvořením a toto, stejně jako příroda, nezná těchto výrazů, vymyšlených člověkem. Malíř maluje nahé tělo nikoliv pro nahotu, nýbrž pro krásu. (Nemluvím tu arciť o těch, kdož přistupují zřejmě s úmyslem zdůrazniti pikantnost či vzbuditi necudné myšlenky.) Rubens maloval nahé ženy a nikdo nemůže říci, že by jejich nahost byla urážející nebo snad vypočítaná na dráždění pohlavního chtíce obstarlých kavalírů, kterýžto poslední případ můžeme zjistit u malířů rokoka, Bouchera a Fragonarda, ačkoliv i tito byli stejně umělci jako veliký barokní mistr Petr Pavel, neboť vyjadřovali ducha své doby. A věru byl by to jen hlupák, který by nazval Aubreye Beardsleye nebo Felicienu Ropse nemravným malířem, byť i jejich látky byly čerpány z oblasti „nemravnosti“. Nikoliv syžet, nýbrž zpracování může býti nemravným.

Je jisto, že umělec, aby dosáhl kýženého účinku, musí si svou látku zpracovati způsobem, který jí nejvíce odpovídá, který je jí vlastní. Každá myšlenka, aby se uplatnila, potřebuje svého zvláštního slohu, každá nálada jiné barvy, každé prostředí jiného výrazu. Flaubert, mistr slohu krásného, nemohl užiti k vytvoření „Salambo“, „Listopadu“ a „Madame Bovaryové“ téhož slohu. Kdyby byl užil jediného slohu, byl by stvořil toliko jediné umělecké dílo a ostatní by byla bezcenná. Bylo mu jasno, že sloh „Paní Bavoryové“ nemohl býti slohem „Salambo“. Chtěl-li Ewers docílit „Alraunou“ silného účinku, byl nucen nezbytně zvoliti groteskně přibarvený sloh; každý jiný druh by byl dílu ke škodě. Než „senzačnost“ Ewersova díla spočívá v odvaze a novosti své myšlenky, jež se vymyká názorům počestných tatíků, které pobouří každá novost, poněvadž jsou zvyklí žíti z konvence. Situaci tuto vystihl v předmluvě ke své hře „Král Kandaules“ André Gide: „Každý nový charakter na divadle připadá vždy nejprve výjimečným charakterem. Než jej připustí, připadá na divadle falešným. Divadlo žije z konvencí.

Horšíme se na toho, kdo nás z nich vytrhne, na toho, kdo se pokouší nás z nich vytrhnouti. Pro obecenstvo existují city, které jsou přirozené, a jiné, které jsou nepřirozené. Všechny city jsou v člověku, ale přes to se jisté z nich nazývají výlučně přirozenými, místo aby se nazývaly prostě častějšími.“ Tato slova možno aplikovati na kterýkoliv obor uměleckého tvoření. Stejným právem by se mohla uměleckost upírat všem spisovatelům mystických, fantastických záhadných a hrůzných příběhů, neboť i u nich je „senzačnost“. Edgar Allan Poe, E. T. A. Hoffmann, Villiers de L'Isle Adam, Jean Richepin, H. G. Wells, Conan Doyle a ostatní básníci hrůzy by touto jednoduchou logikou nebyli rovněž umělci, neboť i tito vyvolávají hrůzu prostředky, které shledávají nejúčelnějšími pro ten který případ, a možnost „idey“ bylo by lze stejně dobře popírat i u nich jako u Ewerse, stejně jako dokazovati úmysl „senzačnosti“. Z jakých ponutek vznikají Ewersova díla, mohli bychom vycítit z výroku malíře Martina Drolinga v novele „Srdce králů“: „Umělec je jako žena: jako nějaká dívka láká myšlenky, poddá se jim, dá se jim svést a rodí pak v hrozných mukách svá díla.“ Totž klíč Ewersova tvoření, jeho odpověď na otázku: „Jak tvořím?“

V celém bohatém díle autora románu „Alraune, die Geschichte eines lebenden Wesens“ setkáváme se s neklidným duchem člověka, který cestuje po celém světě, jako by byl štván fúriemi, který všude, kam přichází, dívá se na vše svýma vlastníma očima a objevuje a prožívá napínavá dobrodružství, hrůzné i tajemné příhody. Ewers je lovcem hrůzy, básníkem děsu, malířem krutosti rafinované i barbarské; je fantastou i snílkem, rozesněným lyrikem i výsměšným ironikem.

Hanns Heinz Ewers (*1871 v Düsseldorfu) opustil záhy lékárnickou dráhu a věnoval se plně literatuře, sbíraje po celém světě látky ke svým knihám.

Vydal knihy pohádek a bajek (Ein Fabelbuch [s Etzlem] 1901, – Die verkaufte Großmutter 1903, – Die Ginsterhexe (1904), eseje (Edgar Allan Poe, 1905), cestopisná díla (Mit meinen Augen 1909, – Indien und Deli 1911), básně (Mogami Nameh 1910, Deutsche Kriegslieder), divadelní kusy (Delphi 1906, – Das Wundermädchen von Berlin 1913 – a společně s M. Henrym Die toten Augen), novely a povídky (Das Grauen 1907, – Die Besessenen 1908), grotesky (Grotesken 1910, – Der gekreuzigte Tannhäuser u. a. Grotesken 1916) a romány (Alraune 1911, – Der Zauberlehrling oder Die Teufelsjäger 1909). Vedle toho četně překládá z Gautiera, Villierse de L'Isle-Adam a j.

Na Král. Vinohradech, v září 1920.
Emmerich Al. Hruška

PŘEDEHRA

Jak chceš popírat, milá přítelkyně, že jsou bytosti – nikoli lidé, ani nemá tvář – podivné bytosti, jež vznikly ze zvrácených chtíčů nesmyslných myšlenek?

Dobry, viš, má tichá přítelkyně, dobrý je zákon, dobrá jsou všechna pravidla i všechny přísné předpisy. Dobry je velký bůh, jenž stvořil tyto předpisy a tato pravidla i zákony. A dobrý je i člověk, jenž jich dbá, jenž jde svou cestou v pokoře a trpěliv a vždy věrně v šlépějích svého dobrého boha.

Jinaký je však zloduch, jenž nenávidí Dobrého. Rozbílí zákony a předpisy. Pracuje – to si dobře pamatuj – proti přírodě.

Je špatný, je zlý. A zlý je i člověk, jenž činí jako on. Je dítětem Satana.

A zlé je, velmi zlé, v odvěké sahat zákony a drzou rukou rvát je z jejich kovových spár. Zlý člověk ať tak činí – neb Satan mu pomáhá, jenž přemocným je pánem: ať tedy činí jen, co jeho vlastní zpupné vůli zachce se. Ať tropí věci, které všechna pravidla rozbíjejí a přírodu v rub obracející staví na hlavu. Leč ať se na pozoru má: je lží a klamem mámivým vše, co jen vytvoří. Do nebes strmí dílo jeho stále rostoucí – však posléze se zhrouť a svým pádem pohrbí i blázna zpupného, jenž kdysi je vymyslíl.

Jeho Excellence Jakub ten Brinken, Dr. med., řádný profesor a skut. taj. rada, stvořil podivné děvče, stvořil je – proti všem zákonům přírody. Stvořil je, zcela sám, třebaže myšlenka byla dílem živého. A tato bytost, již dali pokřtiti a nazvali Alrúnou, rostla a žila jak lidské stvoření. Čeho se dotkla, to se zlatem stalo, kam pohlédla, tam divoké se rozesmály smysly. Kam však se snesl její otravný dech, tam v křik se daly všechny hřichy hned, a z půdy, již se lehké její nohy dotkly, bledé květy smrti vyrostly. Posléze ji zabil kdos; ten, jenž ji vymyslíl. Frank Braun, jenž mimo život běžel kolkolem.

Nikoli pro tebe, rusá sestřičko, napsal jsem tuto knihu. Máš modré a dobré oči, jež nevědí vůbec o hříších. Tvé dny jsou jako těžké hrozny modrých glycén, kanou jak ony dolů v měkký koberec: tak kráčí tu má lehká noha měkce pod loubími tvých tichých dnů, zalitými třpytnými paprsky slunce. Nikoli pro tebe napsal jsem tuto knihu, mé rusovlasé dítě, ty něžná sestřičko mých tiše rozesněných dnů –

Tobě však psal jsem ji, divoká, hříšná sestro mých horkých nocí. Když stíny se kladou, když moře ukrutné to krásné, zlaté slunce požívá, tu kmitne rychle po vlnách paprsek zelený jak jed. Tot první záblesk smíchu, kterým hřích se rozesměje nad úzkostlivým dnem, jež před smrtí strach pojímá. A hřích se tyčí nad tichými vodami, vysoko vzpíná se a zpupně roztahuje kolkolem v rezavých, žlutých a rudých i temně fialových barvách. A hřích chrlí svůj morový dech hlubokou nocí daleko v širošíř svět.

A zřejmě cítíš horký jeho dech. Tu rozšíří se tvoje zornice a prudčeji se vzedme tvoje mladá hrud. Tu zachvějí se letmo nozdry tvé a rozpřáhnou se ze široka tvoje ruce, zvlhlé horečkou. Tu padají šosácké závoje všech tichých klidných dnů, tu z černé noci rodí se k životu – had.

Tu procitá pak, sestro, tvoje duše divoká, již radost jímá ze vši hanby, plná jedů všech. A z muk a krve, polibků a divých rozkoší výská pak vzhůru – i křičí dolů – tak pronikajíc do nebes i do pekel –

Sestro mých hříchů, tobě jsem tuto knihu psal.

1

Kapitola první, která ukazuje, jak vypadal dům, v němž skočila do světa myšlenka stvořit Alrúnu.

Bílý dům, v němž se Alrúna stala ten Brinkenovou – dávno, než byla zrozena, dříve nežli byla zplozena –, onen dům ležel na Rýně. Trochu venku z města, ve velké vilové třídě, vedoucí od starého arcibiskupského paláce, v němž je dnes universita. Tam ležel onen dům. A tehdy bydlel v něm pan justiční rada Šebastián Gontram.

Z ulice šlo se k domu dlouhou, ošklivou zahradou, která nikdy nespatriła zahradníka. Přišel jsi k domu, z něhož opadávala omítka, a hledal jsi zvonek, nenašel jsi ho však vůbec. Volal a křičel jsi, a nikdo nepřicházel. Posléze vrazilš' do dveří, vešel do domu a vystoupil po špinavých, nikdy nemytých dřevěných schodech. A velká kočka skočila temnotou.

Anebo – velká zahrada žila tisíci opicemi. To byly Gontramovy děti: Běda, Filip, Pavlík, Emílek, Josífek a Volfík. Byly všude: vězely ve větvích stromů, lezly v hlubokých jamách v zemi. Pak psi, dva drzí špiclíci a zmetek-fox. A k tomu trpasličí pinčlík právního zástupce Manassa, cosi jako hnědá koule, kulatý, sotva větší než pěst. Cyklop se jmenoval.

A všecko lomožilo a křičelo. Volfík, sotva jednoletý, ležel v dětském vozíku a řval, vysokým hlasem, zatvrzele, celé hodiny. Jenom Cyklop závodil s ním o rekord, štěkal, sípavě a chraptivě, nepřetržitě. Nehýbal se s místa, jako Volfík jen vyl a štěkal.

Gontramovi hoši lítali křovinami, pozdě odpoledne. Běda, nejstarší, měla dávat pozor; dohlížet, aby bratři byli způsobilní. Myslela si však: jsou způsobilní. A seděla vzadu v rozpadlé bezové besídce se svou přítelkyní, malou princeznou Wolkonskou. Tlachaly a hádaly se, soudily, že jim bude už brzo čtrnáct let a pak že se jistě mohou vdávat. Anebo alespoň mohou pak už mít milence. Byly však obě zbožné a usnesly se ještě

trochu počkat, čtrnáct dní ještě, až po prvním svatém přijímání.

Pak dostanou dlouhé šaty. Pak budou dospělé. Pak mohou mít milence.

Připadaly si velmi ctnostné při tomto svém rozhodnutí. A uvažovaly, že by bylo dobře, jít ihned do kostela na májovou pobožnost. Nutno se sebrati v těchto dnech, nutno býti vážným a rozumným.

„A pak tam bude snad také Schmitz!“ řekla Běda Gontramová.

Leč malá princezna ohrnula nosík:

„Pcha – Schmitz!“ řekla.

Běda chopila ji podpaždí.

„A Bavoři s modrými čepicemi!“

Olga Wolkonská se usmála.

„Ti? To jsou – puchýři! Víš, Bědo, opravdoví studenti nechodí vůbec do kostela!“

To ovšem byla pravda, opravdoví studenti nečinili nikdy nic podobného.

Běda si povzdechla. Odsunula rychle vozík s křičícím Volfíkem stranou a rozehnala se po Cyklopovi, který ji chtěl kousnout do nohy.

Ne, ne, princezna měla pravdu, s kostelem nebylo nic.

„Zůstaňme zde!“ rozhodla. A děvčata se vrátila do šeríkové besídky.

Všechny děti Gontramovy měly nekonečně chtivou touhu po životě. Nevěděly to – leč tušily to, cítily v krvi, že musejí zemřít mladé, svěží, v plném rozkvětu. Že mají jen málo času, vyměřeného ostatním lidem. A užívaly proto tohoto času trojnásob, lomozily a vztekalý se, užíraly a upíjely života do přecpání. Volfík křičel ve svém vozíku, křičel sám o sobě tolik, jak tři jiná nemluvnata dohromady. Jeho bratři však lítali zahradou a činili se, jako by to byli ne čtyři, ale čtyři tucty hochů. Špinaví, odřený a roztrhaní, stále odněkud krvácející, z rozříznutého prstu, z odřeného kolena nebo nějakého důkladného škrábnutí.

Když slunce zapadlo, Gontramovi hoši umlkli. Vrátili se domů a zašli do kuchyně. Zhltaly mohutné hro-

mady krajíců s máslem, obložených šunkou a uzenicí. A pili vodu, kterou velká služka lehce barvila červeným vínem. Potom je služka umyla. Svlékla je, vstrčila je do kbelíků a chopila se černého mýdla a tvrdého kartáče. Kartáčovala je jako pár bot. Čisti však přece nebyli. – A divoká mládež křičela a řádila znovu ve svých dřevěných kbelících.

Potom k smrti unaveni vlezli do postelí, bouchli tam sebou jako pytel bramborů a už se nepohnuli. Vždycky se zapomněli přikrýt; to obstarávala služka.

Většinou v tuto hodinu přicházel do domu právní zástupce Manass. Vystoupil po schodech, zabušil holí na několik dveří, nedostal odpovědi a posléze vešel do jedné světnice.

Paní Gontramová mu vyšla vstříc. Byla vysoká téměř dvojnásob nežli pan Manass, jenž byl trpaslíkem, kulatý jak kulička, a podobal se na vlas svému ošklivému psu Cyklopopi. Krátké štětiny rostly mu všude z lící, brady a rtů a z nich hleděl nos, malý a kulatý, jako ředkvička. Mluvil-li, štěkal, a zdálo se, jako by chtěl stále chňapnout.

„Dobry večer, paní Gontramová,“ řekl. „Pan kolega není ještě doma?“

„Dobrej večir, pane právní zástupče,“ řekla velká paní.

„Odložte si a jako doma.“

Malý Manass křičel:

„Zdali je už pan kolega doma? – A dejte to dítě přinést do domu, člověk nerozumí přece ani vlastnímu slovu.“

„Cák?“ tázala se paní Gontramová. Poté vyňala si z uší bavlněné zástrčky. „Ach ták!“ pokračovala. „Ten Volfík! – Jo, měl byste si přeci pořídít taky takovoudle věc, pane právní zástupče, pak byste neslyšel docela nic.“ Přistoupila ke dveřím a křičela: „Běla, Běla nebo Běda! Neslyšíte? Cák? Přinest toho Volfíka dom!“

Byla dosud v ranním obleku meruňkové barvy. Měla husté, kaštanové vlasy, nepořádně učesané, zpola rozčuchaně svislé. Její černé oči zdály se nekonečně

veliké, široce, široce rozevřené a plné žhavého, příšerného ohně. Leč čelo prohlubovalo se na spáncích v dutiny, úzký nos byl vpadlý a bledé líce byly napjaty těsně přes kosti. Veliké souchotinářské skvrny plály světle na lících –

„Máte nějaký dobrý cigáro, pane právní zástupče?“ otázala se.

Vyňal své pouzdro, zlobně, téměř vztekle.

„Kolik jste jich už dnes vykourila, paní Gontramová?“

„No, tak asi dvacet,“ usmála se. „Ale víte přeci, to sprostý svinstvo po štyrech fenykách – kapička změny mně udělá dobře. Tady tohle tlustý mně dejte, to bude dobrý!“

A vzala si těžké, téměř černé mexiko.

Pan Manass vzdychnul:

„Nono, copak myslíte? Jak dlouho to takhle ještě půjde!“

„Pcha!“ zasykla. „Jenom se nerozčilujte. Jak dlouho? Předevčirem povídal pan zdravotní rada: ešče šest měsíců. – Ale víte, zrovna to samý povídal už jednou před dvouma rokama. A já si myslím: vono se to nepřeháhlí, vono to jde pěkně pomalu s náhlýma souchotinama.“

„Kdybyste aspoň tolik nekouřila,“ zasténal malý právní zástupce.

Podívala se naň vyjeveně a vytáhla modré rty vysoko nad obnažené zuby.

„Cák? Cák? Mannase? Nekouřit už? Cák mám vlastně jináč dělat? Děti mít – každý rok zas jedno – víst domácnost se vším všudy – při tom náhlý souchotě – a nesmět si ani zakouřit?“

A bafla mu do tváře hustý čmoud, až se rozkašlal.

Pohlédl na ni napůl jedovatě, napůl zamilovaně a s obdivem. Tento malý Manass byl drzý jako nikdo jiný, stál-li před zábradlím v soudní síni, nikdy v rozpacích, a neměl nikdy nouze o vtip, o ostré, řezavé slovo. Štěkal, chňapal, kousal kolem sebe bez jakéhokoliv ohledu a bez nejmenší bázně. – Zde však, před tou-